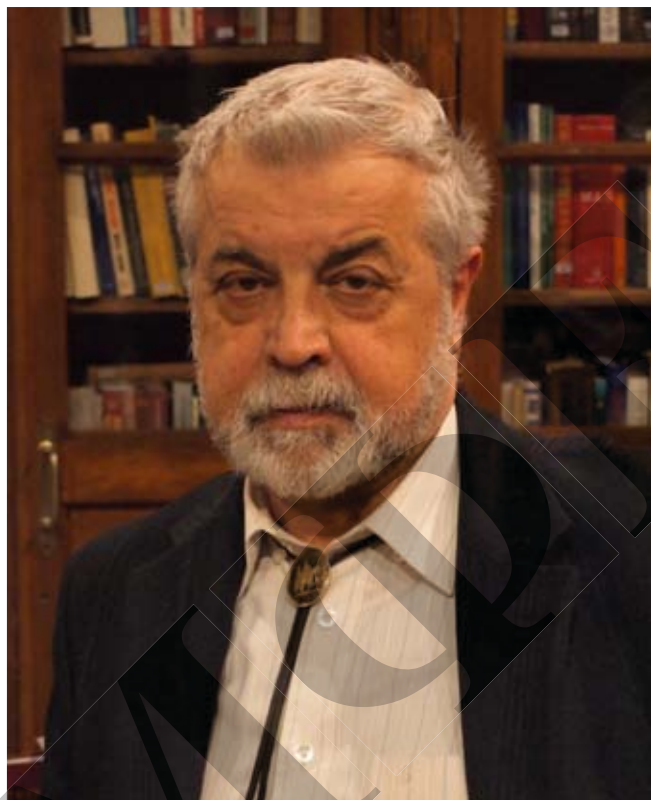

Некрологи Obituaries

ЛЕСЬ ТАНЮК
(08.07.1938 – 18.03.2016)

Не стало Леся Танюка. Не стало людини, яка зуміла проявити себе і залишити помітний слід у найрізноманітніших мистецьких і суспільних галузях: відомий театральний режисер, поет, дослідник театру, громадський діяч і політик, письменник і публіцист, перекладач і науковець, народний депутат п'яти скликань.

Народився Леонід Степанович Танюк 8 липня 1938 року в с. Жукин Димерського району Київської області (тепер – Вишгородський р-н Київської обл.). Після війни його родина переїхала до Луцька, де він вступив до трупи Волинського обласного музично-драматичного театру (тепер – Волинський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка).

Закінчив Київський театральний інститут ім. І. К. Карпенка-Карого (1958–1963) (тепер – Київський національний університет кіно, театру та телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого) за фахом «Режисер театру і кіно». Навчався на курсі М. Крушельницького, який був провідним актором театру Леся Курбаса, а згодом – і режисером. М. Крушельницький, а через нього і режисерські концепції Леся Курбаса, справили велике враження на молодого Л. Танюка. І він негайно взявся їх утілювати. Л. Танюк захопився ідеєю відновлення методик репресованого Леся Курбаса, а також постановками п'єс забороненого М. Куліша. Згодом написав ґрунтовну театрознавчу монографію «Марьян Крушельницький» (Москва,

НЕКРОЛОГИ

1974), присвячену вчителю (2007 р., у київському видавництві «Либідь», світ побачило перероблене і доповнене видання українською мовою під назвою «Мар'ян Крушельницький: школа образного перевтілення, заповідана Лесем Курбасом»).

Ще в інституті Л. Танюк активно включився в бурхливі процеси хрущовської «відлиги», у 1959–1960-х роках став одним із засновників і президентом Клубу творчої молоді, що об'єднував київських «шестидесятників» – І. Світличного, А. Горську, І. Драча, В. Чорновола, Є. Сверстюка та багатьох інших. При Клубі було створено Новий український театр, на сцені якого Л. Танюк поставив спектаклі «Матінка Кураж», за драмою «Матінка Кураж та її діти» Б. Брехта, «Патетична соната» М. Куліша, «Ніж у сонці», за одноіменною поемою-трагедією І. Драча, та інші.

«Відлига», однак, раптово закінчилася, і Клуб закрили. У Львові не дозволили для показу постановку митця «Отак загинув Гуска» М. Куліша зі сценографією А. Горської. Зняли й інші вистави, заборонили дві збірки поезії. У 1963 році помер М. Крушельницький.

У цей період Л. Танюк, у різних театрах Львова, Одеси, Києва, Харкова, здійснив чимало спектаклів. У 1965 році, у Харкові, поставив п'єсу «В день весілля» («В день свадьбы») В. Розова. Однак був вимушений залишити Україну – переїхав до Москви. У Центральному дитячому театрі здійснив кілька спектаклів, зокрема «Казки Пушкіна» (муз. А. Шнітке, автор інсценізації – Л. Танюк), які йшли на сцені понад 30 років. Працював у Московському Художньому академічному театрі СРСР ім. М. Горького, на сцені якого втілював мюзикл «Принц і злидар», за одноіменним історичним романом М. Твена. Популярного молодого режисера М. Охлопков запросив у Московський академічний театр імені Володимира Маяковського, де Л. Танюк поставив драму «Світ без мене» Ю. Еділіса. На сцені Московського академічного музичного театру ім. К. С. Станіславського і В. І. Немировича-Данченка з успіхом пройшла його постановка «Месьє де Пурсоньяк», за комедією «Пан де Пурсоньяк» Ж.-Б. Мольєра. Також

він працював у Державному академічному театрі імені Моссовета (м. Москва). Загалом московський період діяльності режисера тривав упродовж 1966–1986 років.

У 1986 році, з початком «перебудови», Л. Танюк повернувся в Україну. Він очолив Київський молодіжний театр (1986–1988) (тепер – Київський академічний Молодий театр), який, за його ж ініціативою, було перейменовано на Молодий театр, як данина пам'яті видатному українському режисерові-реформаторові Лесю Курбасу і його «Молодому театру», і переведено в приміщення, де колись грав останній; ініціював встановлення пам'ятника Лесеві Курбасу у сквері на вул. Прорізній. Виставу «Так переможемо» М. Шатрова, на сцені вищеназваного театру, глядачі і театрознавці сприйняли з ентузіазмом. Загалом Лесь Танюк поставив понад 50 вистав.

Згодом митець активно включився і в політичне життя, 1992 року вступивши до партії «Народний рух України». У різні роки був членом політради, заступником голови вищеназваної партії, депутатом Верховної ради України п'ятох скликань, очолював Комісію Верховної Ради з питань культури та духовного відродження, був автором багатьох законопроектів. Упродовж 1993–2014 років очолював Українське добровільне культурно-просвітницьке правозахисне благодійне товариство «Меморіал» імені Василя Стуса. Був членом трьох творчих спілок – письменницької, кінематографічної і театральної. З 1992 року – незмінний голова Національної спілки театральних діячів України, а з 2014 року – почесний голова.

Різнобічна і багатогранна особистість, Л. Танюк активно працював і на телебаченні: режисер фільму «Десята симфонія»; автор сценаріїв до кінофільму «Голод-33» О. Янчука, фільму-вистави «Мина Мазайло» С. Проскурні, серії телефільмів про Розстріляне Відродження; вів постійні цикли театральньо-культурологічних передач. Його творчу діяльність відзначено званнями заслуженого діяча мистецтв України (1995) і народного артиста України (2008); лауреат театральних премій. Нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V і VI ступенів.

ЛЕОНІД ТАНЮК (08.07.1938 – 18.03.2016)

Ще в юності Лесь Степанович почав писати щоденники. На сьогодні вже опубліковано 38 томів під назвою «Щоденники без купюр», і ще залишається велика кількість ненадрукованих. Окрім власних вражень, жанром щоденника охоплено документи епохи, статті, п'єси, характеристики сучасників і явищ культури та театру, хроніку подій життя країни.

Загалом Л. Танюк видав більше двох десятків книжок, серед яких – збірка поезій «Сповідь» (1968), «Лесь Курбас. Статті і спогади» (1987), «Монологи» (1994), повне видання творів М. Куліша, дослідження творчості Леся Курбаса, М. Куліша, В. Винниченка, Й. Гірняка.

Ще одна яскрава грань його творчості – це переклад творів світових класиків. Воло-

діючи німецькою, французькою та англійською мовами, перекладав твори В. Шекспіра, Ж.-Б. Мольєра, Ф. Шиллера, Р. Тагора, Г. Аполлінера, Мігеля де Сервантеса.

Грандіозним мистецьким та особистісним потенціалом Л. Танюка охоплено й педагогічний напрямок – він був професором Київського національного університету кіно, театру та телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого, керівником акторського і режисерського курсу.

Незважаючи на масштаб реалізованого, залишається відчуття, що багато задумів цієї багатогранної, обдарованої людини так і не втілилися – не написані, не поставлені і не видані...

*Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського
НАН України*